

складносурядні речення вживані трохи рідше і зазвичай виражають відношення часової послідовності. Речення з розділовим, приєднувальним та обмежувальним значенням у малій прозі О. Гончара представлені поодинокими прикладами. Майже не властиві мовотворчості письменника складносурядні речення з градаційними відношеннями між предикативними частинами.

Література

1. Вихованець І. Р. *Граматика української мови. Синтаксис*. Київ: Либідь, 1993. 368 с.
2. Гончар О. Т. *Далекі вогнища: Нові твори*. Київ : Рад. письменник, 1987. 287 с.
3. Шевельов Ю. *Нарис сучасної української літературної мови та інші лінгвістичні студії (1947-1953 рр.)*. Київ : Темпора, 2012. 664 с.

ФЕМІНІТИВИ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Гнап В.

Національний університет «Львівська політехніка»
Інститут математики та фундаментальних наук
Кафедра міжнародної інформації
vasylsynahnap@gmail.com

Науковий керівник – **Харчук Л. В.**, к. ф. н., старший викладач кафедри української мови Національного університету «Львівська політехніка»

В останні роки питання фемінітивів набуло значного поширення, внаслідок чого їх почали широко використовувати в мові реклами та мас-медіа. Розгляду цього питання присвячено наше дослідження.

Сучасні філологи та філологині неоднозначно ставляться до фемінітивів насамперед через те, що в українській мові згідно з чинним правописом існує явище мовного андроцентризму (від грецької, andros – чоловік), коли загальний чоловічий рід застосовують на позначення і жінок, і чоловіків.

Андроцентризм виявляється в різних царинах – у мові, історії, філософії, літературі, біології тощо – коли центром, вихідною точкою чи нормою мислиться чоловік, а жінка чи жіноче постає як «інше», менш важливе, або похідне [2, с. 118]. Загальний чоловічий

рід переважає в текстах різних жанрів: від національного гімну (*І покажем, що ми, браття, козацького роду*), до підручників (*Любий першокласнику!*), офіційних документів, оголошень про роботу (*На роботу потрібні офіціанти, кухарі і бармени*), назв офіційних свят (*День учителя*) [2, с. 118].

Фемінітиви – це слова жіночого роду, альтернативні або парні аналогічним поняттям чоловічого роду, які зазвичай використовують до всіх людей незалежно від їхньої статі: *льотчик – льотчиця, письменник – письменниця, професор – професорка*. Їх часто використовують для боротьби з гендерною сліпотою (метафора, що означає нездатність враховувати гендерну змінну, або несвідоме ігнорування гендерних проблем під час розроблення політичних і соціальних програм, наукових досліджень, інформаційно-просвітницьких матеріалів) та для посилення гендерної чутливості (розуміння та прийняття до уваги соціокультурних факторів, що лежать в основі дискримінації за ознакою статі) [4].

Фемінітиви в українській мові давнє явище, оскільки їх використовували ще до 1940 рр. Припинення їхнього вживання зумовлено історичними передумовами – з приходом радянської влади.

Для творення фемінітивів в українській мові вживають:

– суфікс **-к-**, який є найпродуктивнішим, позаяк за його допомогою утворено більшість фемінітивів-новотворів (*доцент – доцентка, депутат – депутатка, прем'єр – прем'єрка*);

– суфікс **-иц-**, який додають до чоловічої основи на **-(н)ик, -ець** (*засновник – засновниця, підприємець – підприємниця, переможець – переможниця*);

– суфікс **-ес-** додають до іншомовної основи (*барон – баронеса, критик – критикеса*), хоча він є найменш продуктивним зі всіх (навіть *поетка* витісняє *поетеса*, *акторка – актрису*);

– зростає продуктивність суфікса **-ин-**, який раніше використовували лише в кількох словах (*княгиня, графиня, кравчиня, майстриня, мисткиня*), а тепер його додають і до основ на **-ець** (*виборець – виборчиня, фахівець – фахівчиня*), і до основ на приголосний, які тривалий час вважались як такі, що не піддаються фемінізації (*шеф – шефиня, член – членкиня, ворог – ворогиня, філолог – філологиня, фотограф – фотографиня*) [2, с. 130].

Знаний український філолог Олександр Пономарів прокоментував цю тенденцію так: «*Продавчиня*» звучить набагато краще, ніж «*продавиця*». Порівняймо: «*кравчиня*» від «*кравець*», як «*продавчиня*» від «*продавець*». «*Фотографиня*» незвично, але від-

повідает законам українського словотвору, і до цього слова можна звикнути» [1].

Загалом, коли утворюємо фемінітиви, варто послуговуватись таким простим правилом: якщо можемо утворити слово за допомогою найпродуктивнішого суфікса **-к-**, то утворюємо, якщо ж із ним не вдається (наприклад, *фахівець, ворог, службовець*), тоді вдаємось до трохи менш продуктивних **-ин-** (*фахівчиня, ворогиня*) чи **-иц-** (*службовиця*) [2, с. 130].

Література

1. Блог професора Пономарева. URL: <https://www.bbc.co.uk/blogs/ukrainian/rotpotariv/2011/05> (дата звернення 24.03.2019).
2. Гендер для медії: навч. посіб. / За ред. М. Маєрчик, О. Плахотнік, Г. Ярманової. 3-тє вид., вип., доп. К. : Критика, 2017. 223 с.
3. Словник гендерних термінів. URL: <http://a-z-gender.net/ua/feminitivi.html> (дата звернення 24.03.2019).
4. Смоляр Л. Три причини, чому варто вживати фемінітиви. URL: <https://life.pravda.com.ua/columns/2017/10/28/227141/> (дата звернення 24.03.2019).
5. Беловольченко Г. Що таке фемінітиви і як їх утворювати. URL: <https://section.in.ua/erudition/feminities/> (дата звернення 29.03.2019).

ФОРМАНТ -ИХ(А) Й МЕТАМОРФОЗИ В ОНІМНОМУ СЛОВОТВОРЕННІ

Задорожня Д.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Кафедра української мови

zadorozhnia.daria@gmail.com

Науковий керівник – **Нелюба А. М.**, д. ф. н., професор кафедри української мови ХНУ імені В. Н. Каразіна

Сучасне інноваційне словотворення відзначається низкою особливостей, однією із яких є поява чималої кількості онімів-фемінітивів, утворених переважно способом суфіксації. До того ж в зазначених дериваційних процесах задіяно найрізноманітніші суфікси зі значенням жіночості. З-поміж них одним із найпродуктивніших є формант *-их(а)*. Власне предметом цього дослідження став суфікс *-их(а)* як засіб словотворення інноваційних онімів-фемінітивів, його